

І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті педагогика және психология факультетінің ізденуші-докторанты Мамекова Асем Танирбергеновна 6D010300 – Педагогика және психология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған «Студенттердің тұлғалық өсуіне кәсіби даярлану үрдісіндегі мотивацияның психологиялық әсерін зерттеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына отандық ғылыми кеңесшінің

ПІКІРІ

Докторлық диссертацияның өзектілігінде қоғамда, жаппай кәсіптерді меңгеру және білікті кадрларға деген сұраныстың артуына байланысты оқу кезеңінде кәсіби өзін-өзі анықтау мәселелерінің болуы, студенттердің кәсіби дайындықпен байланысындағы мотивациялық сфераны талдау қажеттілігі, ЖОО-да білім беру кезеңінде тұлғалық және кәсіби қасиеттерді дамытудағы мотивацияны зерттеу көкейтесті мәселелердің бірі екенін ашып айтады. Оның жұмысының теориялық бөлімінде қазіргі уақытта ғылымда мотивацияның тұлғалық және кәсіби қасиеттерді дамытуға әсер ету контекстінде жеткілікті түрде зерттелмегендігі көптеген ғалымдардың, психологтардың еңбектерінде (В.Г.Асеев, Т.О. Гордеева, Е.П. Ильин, А.Н. Леонтьев, А.К. Маркова, Ю.Б. Орлов, С.Л. Рубинштейн, П. М. Якобсон және т.б.) және шетелдік авторлар (Л.Фестингер, З. Фрейд, Х.Хеккаузен, т.б.) қарастырған.

Қазіргі әлемде қарқынды болып жатқан өзгерістер жоғары оқу орындарының білім беруімен тікелей байланысты, оның мақсаты жоғары кәсіби жетістіктерге бағытталған шығармашылық әлеуеті бар тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Еңбек нарығы жоғары білімі бар мамандарға және олардың бәсекеге қабілеттілігіне жоғары талаптар қояды. Мұндай маманды даярлауға құзыреттілік тәсілге негізделген және студенттерде бірқатар жалпы мәдени және кәсіби құзыреттерді қалыптастыруды көздейтін жоғары кәсіптік білім берудің жаңа стандарттары бағытталған. Сонымен қатар ЖОО-да мамандарды кәсіби даярлаудың теориялық, дидактикалық, әдістемелік негіздері және олардың кәсіби даярлығын қалыптастыру бойынша қазақстан ғалымдардан Ш.А.Абдраман, А.Р.Анасова, Р.И.Бурганова, К.М.Беркимбаева, Ы.А.Нәби, Қ.М.Кертаева, М.Құрманов, М.А.Лигай, М.С.Мәлібекова, Г.Ж.Меңлібекова, Р.С.Омарова, Р.Б.Исмаилова, С.М.Жақыпов, А.А.Аймағамбетова және Д.Д.Дүйсенбеков жеке адамның кәсіби іс-әрекетке деген бағыттылығы, кәсіби іс-әрекетінің мотивациялық құрылымы туралы бірқатар зерттеулер жүргізілді. Студенттер өз орнын табуға, таңдаған мамандығында сәтті болуға, дамуға және жетілуге көмектесетін қасиеттерді қалыптастыру және дамыту қажеттілігі туындайтындығын зерделеген.

Докторанттың диссертациялық жұмысының ішкі үйлесімділігі жоғары деңгейде сақталатынын, зерттеудің негізгі болжамында, автор студенттердің тұлғалық өсуіндегі кәсіби даярлану үрдісіндегі

мотивациясының ерекшеліктері, кәсіби білім беру мәселесі теориялық тұрғыдан айқындалып, мотивация құрылымы, кәсіби іс-әрекеттегі сыртқы және ішкі мотивациялардың басымдылықтары анықталып, арнайы ұйымдастырылған психологиялық тренингтермен, бағдарламалармен дамытса, тәжірибеге ендірілсе, онда студенттердің кәсіби білім беру нәтижелі болады деп тұжырым жасаған.

Диссертацияның эксперимент бөлімінде студенттердің тұлғалық өсуіне кәсіби дамытуға мотивацияның әсерін психодиагностикалық зерттеу мақсатында бірнеше әдістемелерді таңдап, жүргізген. Олар: Өзін-өзі дамыту бойынша іс-әрекеттегі білім алушылардың белсенділігін зерттеуге арналған "Менің жеке дамуым" әдістемесі (С. С. Кункевич), Герцбергтің мотивациялық тест, жеке құндылық бағдарларының нақты құрылымының диагностикасы (С.С. Бубнова), С.А. Пакулинаның "Студенттердің ЖОО-да табысқа жету мотивациясы" әдістемесі, Маслоудың мотивациялық тесті, өзін-өзі дамыту және кәсіби-педагогикалық іс-әрекет деңгейін диагностикалау (Л.Н.Бережнова), өмірлік жеке тұлғалық мақсаттардың жүзеге асуында өз-өзінді бағалау (Н.Р.Молочников), Т.И. Ильинаның жоғары оқу орындарында оқыту мотивациясын зерделеу әдістемесі нәтижесінде диссертациялық зерттеудің жанама болжамдары дәлелденіп, эмпирикалық зерттеу жұмыстарын жүргізген.

Зерттеу жоғары теориялық және әдіснамалық деңгейде жүргізілді, айтарлықтай ғылыми және практикалық маңызы бар, тәуелсіз шығармашылық ізденістің нәтижесі болып табылады.

Зерттеудің тілі жеңіл, ғылыми деректері дұрыс әрі нақты, грамматикалық стилистикалық ғылымилығы жоғары.

Зерттеу жұмысының осындай құнды жақтарын бағалай отырып, төмендегідей әрі ұсыныс, әрі ескерту ретінде мына жағдайларды көрсеткім келеді:

- біріншіден, диссертация тақырыбына байланысты ғылыми шетелдік мақалаларға тоқталу және оларды әдебиет тізіміне енгізу;
- екіншіден, жұмыстағы кейбір техникалық қателіктерді түзету керек.

Бұл айтылған ескертулер, автор жұмысының құндылығын ешбір төмендетпейді. Ізденуші-докторант Мамекова Асем Танирбергеновна 6D010300 – Педагогика және психология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға толығымен сай келеді. Сондықтан бұл диссертациялық жұмысты диссертациялық кеңесте қорғауға ұсынамын.

Ғылыми жетекшісі:

**әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің психология
ғылымдарының докторы,
профессор**

Н.К. Токсанбаева